

ТОВ «ЕКОМЕНЕДЖМЕНТ ГРУПП»

тел.: +38 (096) 013 39 99

www.emgroup.net.ua

ks.office@emgroup.net.ua

67667, Україна, Одеський р-н, Одеська обл.,
селище Хлібодарське, вул. Маяцька Дорога 16

ЄДРПОУ 41655832

ЗВІТ

з оцінки впливу на довкілля

ЛІКВІДАЦІЯ ДІЛЬНИЦІ ВІДКРИТИХ РОБІТ (КОЛИШНІЙ РОЗРІЗ «МОРОЗІВСЬКИЙ») ТА ІНШИХ ОБ'ЄКТІВ ДП «БУРВУГІЛЛЯ», РОЗТАШОВАНИХ НА ТЕРИТОРІЇ ПАНТАЇВСЬКОЇ ТА ПРИЮТІВСЬКОЇ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ОЛЕКСАНДРІЙСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

12934

(реєстраційний номер справи про оцінку впливу на
довкілля планованої діяльності)

EM
ECO MANAGEMENT
GROUP

ТОВ «ЕКОМЕНЕДЖМЕНТ ГРУПП»

тел.: +38 (096) 013 39 99

www.emgroup.net.ua

ks.office@emgroup.net.ua

67667, Україна, Одеський р-н, Одеська обл.,
селище Хлібодарське, вул. Маяцька Дорога 16

ЄДРПОУ 41655832

ЗВІТ

з оцінки впливу на довкілля

ПЛАНОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ЛІКВІДАЦІЇ ДІЛЬНИЦІ ВІДКРИТИХ РОБІТ (КОЛИШНІЙ РОЗРІЗ «МОРОЗІВСЬКИЙ») ТА ІНШИХ ОБ'ЄКТІВ ДП «БУРВУГІЛЛЯ», РОЗТАШОВАНИХ НА ТЕРИТОРІЇ ПАНТАЇВСЬКОЇ ТА ПРИЮТІВСЬКОЇ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ОЛЕКСАНДРІЙСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

12934

(реєстраційний номер справи про оцінку впливу на
довкілля планованої діяльності)

Виконавець:

**ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
«ЕКОМЕНЕДЖМЕНТ ГРУПП»**

Код ЄДРПОУ – 41655832

67667, Одеська обл., Одеський р-н,
селище Хлібодарське, вул. Маяцька Дорога, 16
тел.+38 (096) 013-39-99

E-mail: ks.office@emgroup.net.ua

Директор

Вікторія КОВАЛЕНКО

«09» січня 2026 р.

Суб'єкт господарювання:

**ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО
«ОБ'ЄДНАНА КОМПАНІЯ
«УКРВУГЛЕРЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ»**

Код ЄДРПОУ – 39244468

03142, м. Київ, пров. Приладний, 2-А
тел. +38 (050) 568-16-41

E-mail: vugrest@gmail.com

В.о. генерального директора

Віктор ЄРМАКОВ

«09» січня 2026 р.

2026 р.

Відомості про авторів Звіту:	
Організація-розробник	Товариство з обмеженою відповідальністю «ЕКОМЕНЕДЖМЕНТ ГРУПП»
Юридична адреса	67667, Одеська обл., Одеський р-н, сел. Хлібодарське, вул. Маяцька Дорога, 16
ЄДРПОУ	41655832
Телефон	+38 (096) 013-39-99
сайт	www.emgroup.net.ua
e-mail	ks.office@emgroup.net.ua
Виконавці звіту з оцінки впливу на довкілля:	
Коваленко В.В.	Директор ТОВ «ЕКОМЕНЕДЖМЕНТ ГРУПП», фахівець з охорони навколишнього середовища, магістр зі спеціальності «Екологія та охорона навколишнього середовища», кваліфікація: еколог, викладач вищого навчального закладу.
Цибенко С.Ю.	Еколог ТОВ «ЕКОМЕНЕДЖМЕНТ ГРУПП», спеціаліст спеціальності «Екологія та охорона навколишнього середовища», кваліфікація: еколог
Лаврова В.С.	Еколог ТОВ «ЕКОМЕНЕДЖМЕНТ ГРУПП», бакалавр спеціальності «Екологія», кваліфікація: еколог

ЗМІСТ

1. ОПИС ПЛАНОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	6
1.1. Опис місця провадження планованої діяльності.....	9
1.2. Цілі планованої діяльності	23
1.3. Опис характеристик діяльності протягом виконання підготовчих і будівельних робіт та провадження планованої діяльності	27
1.4. Опис основних характеристик планованої діяльності	39
1.5. Оцінка за видами та кількістю очікуваних відходів, викидів (скидів), забруднення води, повітря, ґрунту та надр, шумового, вібраційного, світлового, теплового та радіаційного забруднення, а також випромінювання, які виникають у результаті виконання підготовчих і будівельних робіт та провадження планованої діяльності	60
1.5.1. Оцінка за видами та кількістю очікуваних відходів.....	60
1.5.2. Оцінка за видами та кількістю очікуваного забруднення води	67
1.5.3. Оцінка за видами очікуваного забруднення повітря	80
1.5.4. Оцінка за видами та кількістю забруднення земельних ресурсів	100
1.5.5. Оцінка за видами та кількістю забруднення надр	103
1.5.6. Оцінка за видами та кількістю очікуваного шумового, вібраційного, світлового, теплового та радіаційного забруднення, а також випромінювання	107
1.5.7. Оцінка впливу на рослинний, тваринний світ та заповідні об'єкти	124
1.5.8. Оцінка впливу на культурну, архітектурну та археологічну спадщину.....	133
1.5.9. Оцінка впливу на соціальне середовище	136
2. ОПИС ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ ПЛАНОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ОСНОВНИХ ПРИЧИН ОБРАННЯ ЗАПРОПОНОВАНОГО ВАРІАНТА З УРАХУВАННЯМ ЕКОЛОГІЧНИХ НАСЛІДКІВ	137
3. ОПИС ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ (БАЗОВИЙ СЦЕНАРІЙ) ТА ОПИС ЙОГО ЙМОВІРНОЇ ЗМІНИ БЕЗ ЗДІЙСНЕННЯ ПЛАНОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	139
3.1. Фізико-географічна та кліматична характеристика району розміщення об'єкта	139
3.2. Стан атмосферного повітря.....	141
3.3. Природні умови та особливості антропогенного впливу території Морозівського вугільного розрізу.....	144
3.4. Характеристика рельєфу	145
3.5. Геологічна характеристика.....	146
3.6. Характеристика інженерно-геологічних умов.....	149
3.7. Земельні ресурси.....	152
3.8. Водні об'єкти	156
3.8.1. Поверхневі водні об'єкти	156
3.8.2. Гідрогеологічні умови	169
3.9. Характеристика біорізноманіття в районі здійснення планованої діяльності	170
3.10. Характеристика природоохоронних об'єктів в районі розміщення об'єкту планованої діяльності.....	185
3.11. Характеристика об'єктів культурної спадщини	194
3.12. Соціальне середовище	197
3.13. Опис ймовірної зміни поточного стану довкілля без здійснення планованої діяльності..	198
4. ОПИС ФАКТОРІВ ДОВКІЛЛЯ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ З БОКУ ПЛАНОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇЇ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ВАРІАНТІВ.....	200
5. ОПИС І ОЦІНКА МОЖЛИВОГО ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ПЛАНОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	211
5.1. Виконання підготовчих і будівельних робіт та провадження планованої діяльності, включаючи (за потреби) роботи з демонтажу після завершення такої діяльності	211
5.2. Використання у процесі провадження планованої діяльності природних ресурсів, зокрема земель, ґрунтів, води та біорізноманіття	212
5.3. Викиди та скиди забруднюючих речовин, шумове, вібраційне, світлове, теплове та радіаційне забруднення, випромінювання та інші фактори впливу, а також здійснення операцій у сфері поводження з відходами.....	214

5.4. Опис і оцінка можливого впливу планової діяльності на природно-заповідні об'єкти та об'єкти культурної спадщини.....	228
5.5. Ризики для здоров'я людей, об'єктів культурної спадщини та довкілля, у тому числі через можливість виникнення надзвичайних ситуацій.....	231
5.6. Кумулятивний вплив інших наявних об'єктів, планованої діяльності та об'єктів, щодо яких отримано рішення про провадження планованої діяльності, з урахуванням усіх існуючих екологічних проблем, пов'язаних з територіями, які мають особливе природоохоронне значення, на які може поширитися вплив або на яких може здійснюватися використання природних ресурсів	238
5.7. Вплив планованої діяльності на клімат, у тому числі характер і масштаби викидів парникових газів, та чутливістю діяльності до зміни клімату.....	239
5.8. Технологія і речовини, що використовуються	240
6. ОПИС МЕТОДІВ ПРОГНОЗУВАННЯ, ЩО ВИКОРИСТОВУВАЛИСЯ ДЛЯ ОЦІНКИ ВПЛИВІВ НА ДОВКІЛЛЯ, ТА ПРИПУЩЕНЬ, ПОКЛАДЕНИХ В ОСНОВУ ТАКОГО ПРОГНОЗУВАННЯ, А ТАКОЖ ВИКОРИСТОВУВАНІ ДАНІ ПРО СТАН ДОВКІЛЛЯ.....	243
7. ОПИС ПЕРЕДБАЧЕНИХ ЗАХОДІВ, СПРЯМОВАНИХ НА ЗАПОБІГАННЯ, ВІДВЕРНЕННЯ, УНИКНЕННЯ, ЗМЕНШЕННЯ, УСУНЕННЯ ЗНАЧНОГО НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ (ЗА МОЖЛИВІСТІ) КОМПЕНСАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ	246
8. ОПИС ОЧІКУВАНОГО ЗНАЧНОГО НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ ДІЯЛЬНОСТІ НА ДОВКІЛЛЯ, ЗУМОВЛЕНОГО ВРАЗЛИВІСТЮ ПРОЕКТУ ДО РИЗИКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ, ЗАХОДІВ ЗАПОБІГАННЯ ЧИ ПОМ'ЯКШЕННЯ ВПЛИВУ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ НА ДОВКІЛЛЯ ТА ЗАХОДІВ РЕАГУВАННЯ НА НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЙ.....	258
9. ВИЗНАЧЕННЯ УСІХ ТРУДНОЩІВ (ТЕХНІЧНИХ НЕДОЛІКІВ, ВІДСУТНОСТІ ДОСТАТНІХ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ АБО ЗНАТЬ), ВИЯВЛЕНИХ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ЗВІТУ З ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ.....	263
10. УСІ ЗАУВАЖЕННЯ І ПРОПОЗИЦІЇЩО НАДІЙШЛИ ДО УПОВНОВАЖЕНОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО ОРГАНУ ПІСЛЯ ОПРИЛЮДНЕННЯ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПЛАНОВАНУ ДІЯЛЬНІСТЬ.....	264
11. СТИСЛИЙ ЗМІСТ ПРОГРАМ МОНІТОРІНГУ ТА КОНТРОЛЮ ЩОДО ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ПІД ЧАС ПРОВАДЖЕННЯ ПЛАНОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, А ТАКОЖ (ЗА ПОТРЕБИ) ПЛАНІВ ПІСЛЯПРОЕКТНОГО МОНІТОРІНГУ	271
12. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ	275
13. СПИСОК ПОСИЛАНЬ	285
ДОДАТКИ	289
Додаток 1. Правовстановлюючі документи на земельні ділянки.	
Додаток 2. План гірничих виробок станом на 2005 рік.	
Додаток 3. Завдання на коригування «Проекту ліквідації ДП «Бурвугілля» було розглянуто та затверджено Міністерством енергетики України 20.11.2023 р.	
Додаток 4. Лист ВП "Західна ДЛШ" ДП "ОК "УКРВУГЛЕРЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ" від 14.12.2023 р. № 245	
Додаток 5. Ситуаційний план району розміщення дільниці відкритих робіт (колишнього розрізу "Морозівський").	
Додаток 6. Ситуаційний план району розміщення гідротехнічних споруд Інгулецького (Олександрійського) та Іванівського водосховищ.	
Додаток 7. Карти-схеми джерел впливу на довкілля.	
Додаток 8. Баланс земельного відводу по дільниці відкритих робіт на момент розробки «Проекту ліквідації ДП «Бурвугілля» станом на 20.05.2011 р.	
Додаток 9. Лист Департаменту екології та природних ресурсів Кіровоградської обласної державної адміністрації № 26-01-23/1175/0.26 від 21.05.2025 р. щодо об'єктів природно-заповідного фонду.	
Додаток 10. Лист Кіровоградського обласного центру з гідрометеорології від 19.06.2025 р. № 9910 002-702/9910-04 щодо метеорологічних характеристик основних елементів клімату.	

Додаток 11. Листи Департаменту культури та туризму Кіровоградської обласної військової адміністрації № 29-01-19/781/0.291 від 06.06.2025 р. та № 29-01-19/1703/0.29 від 19.11.2025 р. щодо об'єктів культурної спадщини.

Додаток 12. Лист Регіонального офісу водних ресурсів у Кіровоградській області Державного агентства водних ресурсів України № 629/01-12 від 02.06.2025 р.

Додаток 13. Звіт з дослідження стану екосистеми на територіях та прилеглих землях до вугільного розрізу "Морозівський" (ФОП Розанов О.В., 2025 р.).

Додаток 14. Звіт про стан екосистеми в районі гідровузла Олександрійського водосховища та впливу планованої діяльності на стан водних та біологічних ресурсів, підготовлений ГО «Захист малих річок України».

Додаток 15. Розрахунки викидів забруднюючих речовин.

Додаток 16. Результати розрахунків розсіювання забруднюючих речовин в атмосферному повітрі.

Додаток 17. Листи Державного агентства водних ресурсів України від 22.03.2024 р. №1594/7/8/11-24 та від 30.08.2024 р. № 5004/7/8/11-24.

Додаток 18. Лист Державного агентства водних ресурсів України від 20.11.2025 р. № 6551/5/5/11-25.

Додаток 19. Оприлюднення Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля в газеті «Наша хвиля», випуск № 1 (25) від 7.05.2025 р.

Додаток 20. Оприлюднення Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля в газеті «EMGROUP DIGEST», випуск № 1 (26) від 07.05.2025 р.

Додаток 21. Фотофіксація місць розміщення Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля.

Додаток 22. Лист Департаменту екологічної оцінки Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України № 21/21-04/2803-25 від 06.06.2025 р.

Додаток 23. Платіжне доручення оплати проведення громадського обговорення.

1. ОПИС ПЛАНОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Планована діяльність ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА «ОБ'ЄДНАНА КОМПАНІЯ «УКРВУГЛЕРЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ» з ліквідації дільниці відкритих робіт (колишнього розрізу «Морозівський») та інших об'єктів ДП «Бурвугілля», розташованих на території Пантаївської та Приютівської об'єднаних територіальних громад Олександрійського району Кіровоградської області, підлягає оцінці впливу на довкілля згідно ст. 3, частина 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» № 2059-VIII від 23 травня 2017 року – п. 3, абзац 1 – видобування корисних копалин, крім корисних копалин місцевого значення, які видобуваються землевласниками чи землекористувачами в межах наданих їм земельних ділянок з відповідним цільовим використанням; п. 14 – розширення та зміни, включаючи перегляд або оновлення умов провадження планованої діяльності, встановлених (затверджених) рішенням про провадження планованої діяльності або продовження строків її провадження, реконструкцію, технічне переоснащення, капітальний ремонт, перепрофілювання діяльності та об'єктів, зазначених у пунктах 1-13 цієї частини, крім тих, які не справляють значного впливу на довкілля відповідно до критеріїв, затверджених Кабінетом Міністрів України. Планована діяльність відноситься до другої категорії видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати вплив на довкілля та підлягають оцінці впливу на довкілля.

Постановою Кабінету Міністрів України від 27.05.2009 року № 535 Державне підприємство (ДП) «Бурвугілля» було внесене до Переліку вугледобувних та вуглепереробних підприємств, які передаються для закриття (додаток 10 до Програми «Українське вугілля», яка була затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2001 року № 1205, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/535-2009-%D0%BF#Text>).

Планована діяльність передбачає коригування попередніх проєктних рішень (проєкт ліквідації ДП «Бурвугілля», розроблений ДП «Інститут «УкрНДІпроект» в 2012 році, затверджений наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 19.09.2012 р. № 723) з наступних причин:

- вийшло з експлуатації гірничо-транспортне обладнання, наявне на підприємстві на той час, яке було передбачено для виконання гірничо-технічної рекультивації;
- частково змінився рельєф поверхні в результаті зсувних процесів та хвильової переробки схилів уступів;
- частково змінилися межі можливого виконання гірничо-технічної рекультивації в процесі передачі частини земель новим землекористувачам (південна частина Морозівського розрізу, північна частина внутрішніх відвалів);
- часткова зміна вимог технічних умов рекультивації (не вимагається рекультивація верхнього ярусу конвеєрного відвалу);
- зміна цільового призначення рекультивації окремих ділянок – території що передбачались під залуження, тепер використовуються під заліснення.

Проєктні рішення з ліквідації дільниці відкритих робіт (колишній розріз «Морозівський») та інших об'єктів ДП «Бурвугілля» передбачають комплекс робіт, що включає виположення схилів бортів, торців та відвалів до безпечних параметрів, розвантаження уступів, формування захисних валів і нагірних канав.

- В рамках планованої діяльності передбачаються наступні напрямки рекультивації:
- водогосподарське (існуюча водойма);
 - лісогосподарське (лісонасадження);
 - сільськогосподарське (орні землі).

Водойма створена в залишкових розрізній і виїзній траншеях дільниці відкритих робіт. На даний час водойма вже існує з відміткою дзеркала води 105,45 м (станом на 05.2024 р.).

Під висадку лісних насаджень будуть готуватися схили та горизонтальні ділянки робочого борту і західного торця розрізної траншеї, західного борту виїзної траншеї, території мостових відвалів неробочого борту та залишкової розрізної траншеї в районі с. Новоселівка, місця складування будівельного сміття в районі вугільного складу.

Формування ділянки сільськогосподарського призначення передбачено на поверхні робочого борту та західного торця розрізної траншеї.

Проектні рішення з фізичної ліквідації об'єктів включають демонтаж будівель проммайданчика ділянки відкритих робіт з подальшим плануванням території, демонтаж існуючих ліній електропостачання 6 кВ та 35 кВ, демонтаж електростанції «Технологічна» 35/6 кВ з подальшим благоустроєм території.

Крім того, в рамках планованої діяльності передбачається проведення ремонтно-відновлювальних робіт гідротехнічних споруд Іванівського і Інгулецького (Олександрійського) водосховищ.

Оцінка впливу на довкілля спрямована на запобігання шкоді навколишньому середовищу, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів.

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» визначає загальні вимоги в галузі охорони навколишнього середовища при розміщенні, проектуванні, будівництві, введенні в експлуатацію, експлуатації, консервації, споруд та інших об'єктів. Законом встановлено використання природних ресурсів громадянами, підприємствами, установами та організаціями здійснюється з дотриманням обов'язкових екологічних вимог:

- а) раціонального і економного використання природних ресурсів на основі широкого застосування новітніх технологій;
- б) здійснення заходів щодо запобігання псуванню, забрудненню, виснаженню природних ресурсів, негативному впливу на стан навколишнього природного середовища;
- в) здійснення заходів щодо відтворення відновлюваних природних ресурсів;
- г) застосування біологічних, хімічних та інших методів поліпшення якості природних ресурсів, які забезпечують охорону навколишнього природного середовища і безпеку здоров'я населення;
- д) збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також інших територій, що підлягають особливій охороні;
- е) здійснення господарської та іншої діяльності без порушення екологічних прав інших осіб;
- є) здійснення заходів щодо збереження і невиснажливого використання біологічного різноманіття під час провадження діяльності, пов'язаної з поводженням з генетично модифікованими організмами.

1.1. Опис місця провадження планованої діяльності

Об'єкти ДП «Бурвугілля» розташовані на території Пантаївської, Приютівської об'єднаних територіальних громад, Олександрійської міської громади Олександрійського району Кіровоградської області.

Територія Морозівського вугільного розрізу розташована в північно-східній частині Кіровоградської області України, у межах сучасного Олександрійського району. Географічно вона визначається координатами приблизно 48°41'22" пн. ш. та 32°54'53" сх. д., між населеними пунктами Морозівка, Пантаївка (Пантаївська ОТГ) та Новоселівка (Приютівська ОТГ).

Ця територія належить до фізико-географічної зони лісостепу, яка характеризується поєднанням родючих відкритих ґрунтів та окремих залишкових урочищ природної рослинності.

Рельєф області – це здебільшого хвиляста рівнина з невеликими зниженнями та незначно вираженою ерозійною мережею. Водночас земна поверхня Морозівського розрізу значною мірою трансформована антропогенно: поверхня місцевості зміщена за рахунок кар'єрних викопів, форм рельєфу, штучно створених водойм, кар'єрних відвалів та вторинної технічної інфраструктури, що виникла під час гірничодобувних робіт.

Загальна довжина розрізу перевищує 6 км, а його конфігурація нагадує літеру «Г», з типовою амфітеатральністю рельєфу.

Розріз зосереджений поблизу траси міжнародного значення Е50, що зумовлює високу транспортну доступність та інтеграцію регіону до загальнодержавної інфраструктурної мережі.

Антропогенна діяльність у вигляді відкритих розробок перетворила первинний рельєф на штучну геоморфологічну систему з вертикальними уступами, технічними бермами і кар'єрними терасами. Глибина котловану перевищує 100 м. Крутизна схилів сягає 30° і більше, що підвищує ймовірність виникнення геотехнічних ризиків, зокрема обвалів, осипів, які особливо активізуються у періоди інтенсивного зволоження.

Після завершення гірничих робіт у 2009 році котлован почав активно заповнюватися підземними водами, утворюючи кар'єрне озеро з глибиною понад 20 м та бірюзовим забарвленням водного дзеркала. Відсутність системи поверхневого та глибинного дренажу призвела до формування водного балансу, що залежить лише від інфільтрації ґрунтових вод і атмосферних опадів. Створена депресійна воронка стабільно підтримує рівень водойми, однак не виключає загрози підтоплення прилеглих територій у випадку прихованого осідання берегів.

Сучасна геоморфологічна динаміка території характеризується домінуванням обвалів, осипів на крутих схилах, разом із водно ерозійним перенесенням матеріалу під час атмосферних опадів.

Система водних ресурсів території суттєво трансформована внаслідок техногенного втручання. До початку гірничої розробки основними водними об'єктами регіону були малі водотоки, що належать до басейну річки Інгулець. Після розробки кар'єру та припинення його експлуатації ключовим водним об'єктом став штучно створений водойм – кар'єрне озеро, що має площу близько 121,5 га та глибину до 20-30 м у центральній частині.

Антропогенний вплив на територію Морозівського вугільного розрізу має комплексний характер і відзначається значною інтенсивністю. Відкритий спосіб видобування вугілля передбачав вилучення великої кількості ґрунтово-рослинного покриву, переміщення великих мас порід, формування штучних форм рельєфу (техногенні насипи, відвали), руйнування природної дренажної мережі та зміну гідрологічного балансу території.

Наслідком діяльності є формування техногенних ландшафтів зі значною нестійкістю укосів, схильністю до ерозії, осипів та зсувних процесів. Частина прилеглих територій виявляє підвищену схильність до просідань внаслідок перерозподілу підземних вод та нерівномірного ущільнення техногенних ґрунтів. Крім того, деякі ділянки характеризуються накопиченням залишкових промислових відходів та забрудненням ґрунтів у верхніх горизонтах.

До складу ДП «Бурвугілля» входили наступні об'єкти:

- Дільниця відкритих робіт (колишній розріз «Морозівський»);
- Проммайданчик дільниці відкритих робіт;
- Проммайданчики РЕУ № 1;
- Проммайданчик РЕУ № 2;
- Проммайданчик РБУ;
- Майданчик бульдозерного парку;
- Дільниця рекультивації;
- Вертикальний стовбур дренажної шахти;
- Матеріальний склад;
- Хімлабораторія;
- Туристичні бази;
- Електропідстанція «Морозівська» 154/35/6 кВ;
- Електропідстанція «Технологічна» 35/6 кВ;
- Лінії електропостачання;
- Водознижувальні свердловини;
- Ставки-відстійники кар'єрних вод;
- Об'єкти транспортного господарства;
- Районне енергетичне управління (РЕУ): гідротехнічні споруди (гребля і повеневий водоскид) Інгuleцького (Олександрійського) водосховища, що розташовані в м. Олександрія на р. Інгuleць; гідротехнічні споруди (гребля і повеневий водоскид) Іванівського водосховища, що розташовані в с. Іванівка в 0,7 км від с. Олександрійське на р. Бешка.

На момент підготовки звіту з ОВД вже проведена частина робіт з ліквідації дільниці відкритих робіт та інших об'єктів ДП «Бурвугілля» згідно з «Проектом ліквідації ДП «Бурвугілля», розробленим ДП «УкрНІПРОЕКТ» у 2011 році, а саме:

- Ліквідовані об'єкти: проммайданчики РЕУ № 1; проммайданчик РЕУ №2; проммайданчик РБУ; майданчик бульдозерного парку; дільниця рекультивації; вертикальний стовбур дренажної шахти; матеріальний склад; хімлабораторія; електропідстанція «Морозівська» 154/35/6 кВ; ставки-відстійники кар'єрних вод; об'єкти транспортного господарства;
- Частково ліквідовані: водознижувальні свердловини; об'єкти проммайданчика дільниці відкритих робіт.

В рамках планованої діяльності передбачається:

✓ дільниця відкритих робіт: розбирання раніше сформованих складів суглинку та ґрунту, перепланування території, формування безпечних схилів, влаштування запобіжних земляних валів, рекультивація порушених гірничими роботами земель (напрямок рекультивації – водогосподарський, лісogосподарський, сільськогосподарський);

✓ проммайданчик дільниці відкритих робіт: демонтаж будівель та споруд, що наявні на проммайданчику, рекультивація майданчика під лісонасадження;

- ✓ підстанція «Технологічна» 35/6 кВ: повна ліквідація з подальшою рекультивацією земельної ділянки з посівом багаторічних трав;
- ✓ водознижувальні свердловини: завершення ліквідації водознижувальних свердловин в кількості 10 шт.;
- ✓ лінії електропостачання: ліквідація;
- ✓ гідротехнічні споруди Інгулецького (Олександрійського) та Іванівського водосховища (входять до складу районного енергетичного управління (РЕУ)): завершення ремонтно-відновлювальних робіт для відновлення належного експлуатаційного стану гідротехнічних споруд. Після завершення ремонтно-відновлювальних робіт гідротехнічні споруди Інгулецького (Олександрійського) та Іванівського водосховищ будуть передані до управління каналів річки Інгулець (листи Державного агентства водних ресурсів України від 22.03.2024 р. №1594/7/8/11-24 та від 30.08.2024 р. № 5004/7/8/11-24 – додаток 17).

Межами **дільниці відкритих робіт** є межі, встановлені проектом будівництва розрізу у 1962 році (акт про надання гірничого відводу № 106 від 16.05.1964 р., виданий Держгіртехнаглядом України) з урахуванням погоджених змін східної та західної меж (протоколи Держгіртехнагляду № 4-10/2519 від 28.12.1982 р. та № 17-5/118/5, 1993 р.).

Користування земельними ділянками здійснювалось згідно Державного акту на право користування землею серія В № 011575, виданого виконавчим комітетом Олександрійської районної (міської) Ради народних депутатів, та Державного акту на право довгострокового тимчасового користування землею, затвердженого постановою Ради Міністрів Української РСР від 28.04.1986 р. № 228-р (додаток 1).

План гірничих виробок станом на 2005 рік з межами земельно відводу наведений у додатку 2.

На момент підготовки звіту з ОВД вже проведена частина робіт з ліквідації дільниці відкритих робіт та інших об'єктів ДП «Бурвугілля». Загальна площа земельних ділянок під об'єктами ДП «Бурвугілля», що підлягають рекультивації, становить близько 278,6 га.

Найближчі до дільниці відкритих робіт населені пункти – сел. Пантаївка, сел. Новоселівка, сел. Веселе, с. Морозівка, с. Бандурівка. Районний адміністративний центр – м. Олександрія, розташований за 20 км на схід від розрізу «Морозівський».

Дільниця відкритих робіт межує:

- з півночі та північного заходу – з с. Морозівка, з землями сільськогосподарського та лісогосподарського призначення, що знаходяться у приватній та державній власності;
- з північного сходу – з землями сільськогосподарського та лісогосподарського призначення, що знаходяться у приватній та державній власності;
- зі сходу – з землями сільського призначення, що знаходяться у приватній та державній власності, проммайданчиком ТОВ «САНВІН 5» (виробництво енергії з енергії сонячного випромінювання);
- з південного сходу – з сел. Новоселівка, землями сільськогосподарського призначення, що знаходяться у приватній та комунальній власності;
- з півдня – з землями сільськогосподарського призначення, що знаходяться у приватній та комунальній власності;
- з південного заходу – з землями сільськогосподарського призначення, що знаходяться у приватній та комунальній власності, далі розташоване сел. Пантаївка;
- з заходу - з землями сільськогосподарського призначення, що знаходяться у приватній та комунальній власності, далі розташоване с. Морозівка.

Найближча до ділянок проведення робіт з ліквідації та рекультивації порушених земель дільниці відкритих робіт (колишній розріз «Морозівський») житлова забудова:

- с. Морозівка – розташована в північному, північно-західному та західному напрямку. Найкоротша відстань – близько 260 м;
- с. Новоселівка – розташована в південно-східному напрямку. Найкоротша відстань – близько 220 м;
- сел. Пантаївка – розташована в південно-західному напрямку. Найкоротша відстань – близько 715 м.

У безпосередній близькості від розрізу на відстані відповідно 5 і 12 км знаходяться станції Пантаївка і Користівка. Уздовж південного кордону розрізу проходить залізнична магістраль Київ-Дніпро.

Поверхня решти поля розрізу практично рівна, має невелике підвищення до південного кордону. Її відмітки знаходяться в межах 180...175 м.

Дільниця відкритих робіт в загальному складається із розрізної та виїзної траншей.

В склад розрізної траншеї входять: робочий борт, неробочий борт, східний торець, західний торець, залишкова розрізна траншея в районі с. Новоселівка, вироблений простір. Розрізна траншея має довжину 2,4 км понизу, 2,8 км поверху (з врахуванням східного та західного торців). Повна ширина розрізної траншеї по верхніх бровках передового уступу робочого борту та конвеєрного відвалу неробочого борту досягає 1,1-1,3 км; на рівні затоплення (на травень 2024 р.) ширина складає 250-300 м.

Робочий борт відроблявся двома уступами: мостовий висотою 50 м (розділений на два підступи: нижній 27 м та верхній 23 м) та передовий висотою до 40 м.

Кути схилів обох уступів робочого борту перевищували розрахункові стійкі параметри. При цьому, зсувні процеси проходили лише на передовому уступі, практично, по всій довжині, особливо – на східному та західному флангах.

На даний час зсувні процеси на передовому уступі, практично стабілізувались. В верхній частині нижнього підступу мостового уступу, майже по всій довжині робочого борту, спостерігаються обриви в процесі хвильового підмиву уступу.

Неробочий борт розрізної траншеї складається із передвідвалу висотою до 15 м (затоплений по всій довжині), мостового відвалу висотою 46-48 м та конвеєрного відвалу, що в свою чергу складений нижнім ярусом висотою 40-50 м та верхнім ярусом висотою 20-31 м. Верхній ярус конвеєрного відвалу відсипаний лише по довжині 750 м.

На робочому борту розрізної траншеї та на конвеєрному відвалі після зупинки гірничих робіт частково пройшов процес самозаліснення та самозалуження. По всій площі конвеєрних відвалів наявна рослинність. На мостовому відвалі наявна значна кількість навалів висотою від 4 м до 20 м. Залишкова розрізна траншея в районі с. Новоселівка майже повністю самозаліснена.

В склад виїзної траншеї входять: виїзна траншея довжиною 4,0 км та зовнішні відвали площею 11 га на західному борту виїзної траншеї. Зовнішні відвали уже рекультивовані в ході робіт, виконаних раніше згідно з проектом ліквідації ДП «Бурвугілля».

Ширина виїзної траншеї поверху змінюється від 200 м на півночі до 500 м в південній її частині. Зсувні явища, практично, не спостерігались. Схили бортів знаходяться в задовільному стані і за минулі десятиліття пройшов процес самозаліснення на більшій частині площі виїзної траншеї.

Згідно додатку 4 «Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів», затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.1996 р. № 173 (далі – ДСП-173), розріз «Морозівський» ДП «Бурвугілля» під час експлуатації відносився до підприємств II класу небезпеки з розміром санітарно-захисної зони 500 м (підприємства по видобуванню кам'яного, бурого та іншого вугілля; породні відвали вугільних шахт, що експлуатуються). Планована діяльність передбачає ліквідацію дільниці відкритих робіт та інших об'єктів ДП «Бурвугілля», рекультивацію порушених

земель та передачу рекультивованих ділянок іншим землекористувачам та не відноситься до підприємств, виробництв та об'єктів, для яких встановлюється санітарно-захисна зона згідно класифікації, наведеної у додатку 4 ДСП-173.

Проммайданчик ділянки відкритих робіт розташований в 1 км на південний захід від передового уступу на землях Пантаївської селищної громади. Загальна площа земельного відводу під проммайданчик складає 4,72 га.

Внутрішньомайданчиковий транспортний зв'язок між об'єктами забезпечувався по автодорогах з асфальтобетонним покриттям, шириною 6-7 м. Проммайданчик був пов'язаний із зовнішньою транспортною мережею району автомобільною дорогою і залізницею.

Попереднім проєктом ліквідації передбачалось: ліквідація будівель і споруд за виключенням будівель, що належать міському господарству; демонтаж і вивезення асфальтобетонного покриття; завезення суглинку з послідуємим плануванням; завезення потенційно-родючого ґрунту (ПРГ) з нанесенням на сплановану поверхню шаром 0,3 м; ліквідація автомобільної дороги з наступною рекультивацією земляного полотна.

На момент підготовки звіту з ОВД ліквідацію промислового майданчику ділянки відкритих робіт, в основному, завершено. В рамках планованої діяльності передбачено розбирання будівель, що залишились: АПК (інв. №10), будівля кузні (інв. №7135) і їдальня на 50 місць (інв. №21).

Електронідстанція «Технологічна» 35/6 кВ розташована в 0,20 км на захід від виїзної траншеї ділянки відкритих робіт.

На території підстанції було розташовано дві будівлі: будівля закритого розподільчого пристрою і будівля підсобних приміщень. Планованою діяльністю передбачається повна ліквідація підстанції «Технологічна» 35/6 кВ (з підсобними приміщеннями та огорожею).

Оглядовий план району розміщення об'єктів ДП «Бурвугілля» з зазначенням об'єктів, що підлягають ліквідації в результаті реалізації планованої діяльності, наведений на рис. 1.1.1.

Схема розміщення об'єктів ДП «Бурвугілля» на відкритій кадастровій карті України наведена на рис. 1.1.2.

Супутниковий знімок району розміщення об'єктів планованої діяльності наведений на рис. 1.1.3.

Схема розміщення ділянки відкритих робіт (колишній розріз «Морозівський») наведена на рис. 1.1.4.

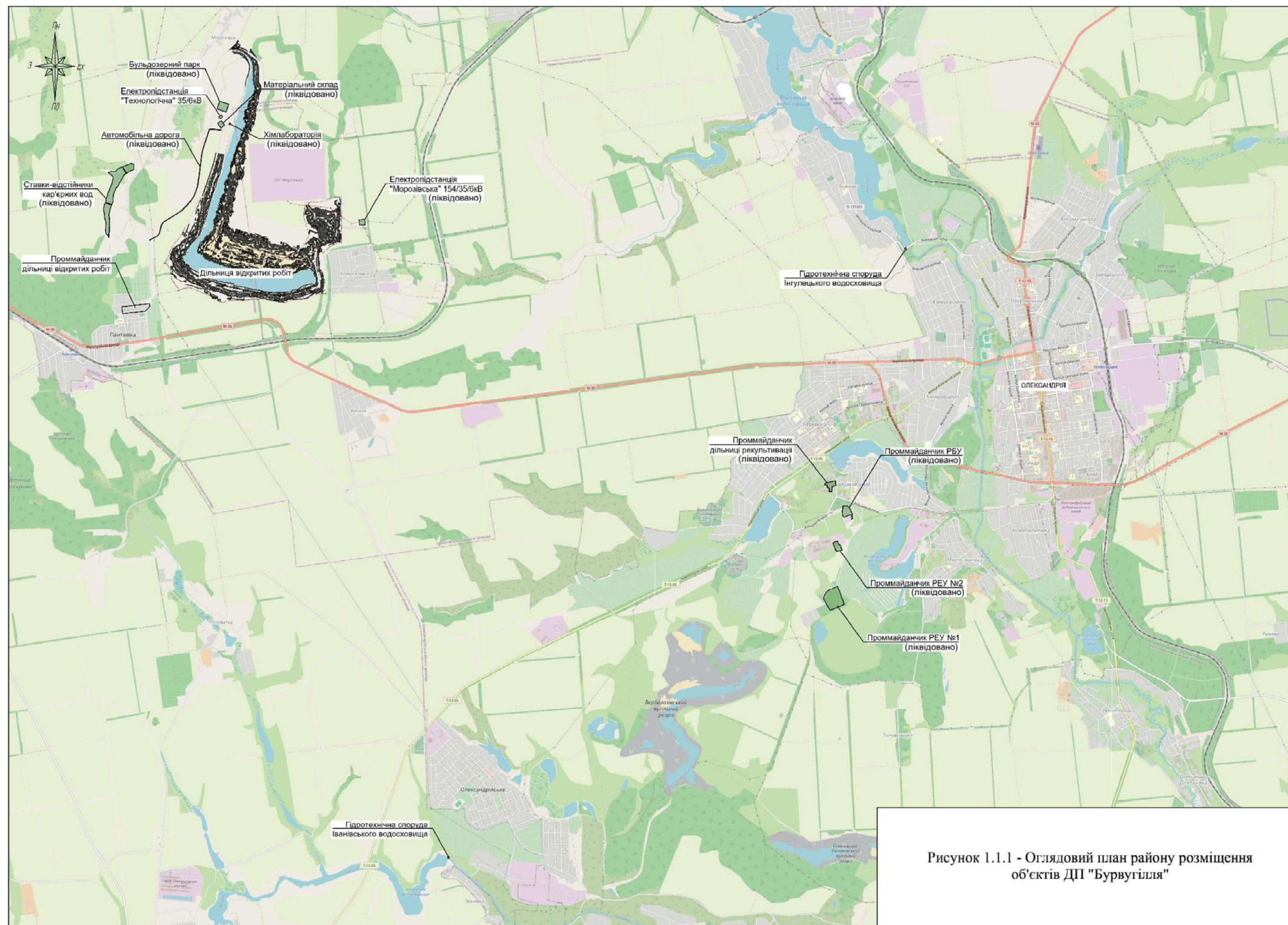

Рисунок 1.1.1 - Оглядний план району розміщення об'єктів ДП "Бурвутілля"

Рисунок 1.1.2 – Схема розміщення об'єктів ДП «Бурвугілля» згідно з відкритою кадастровою картою України

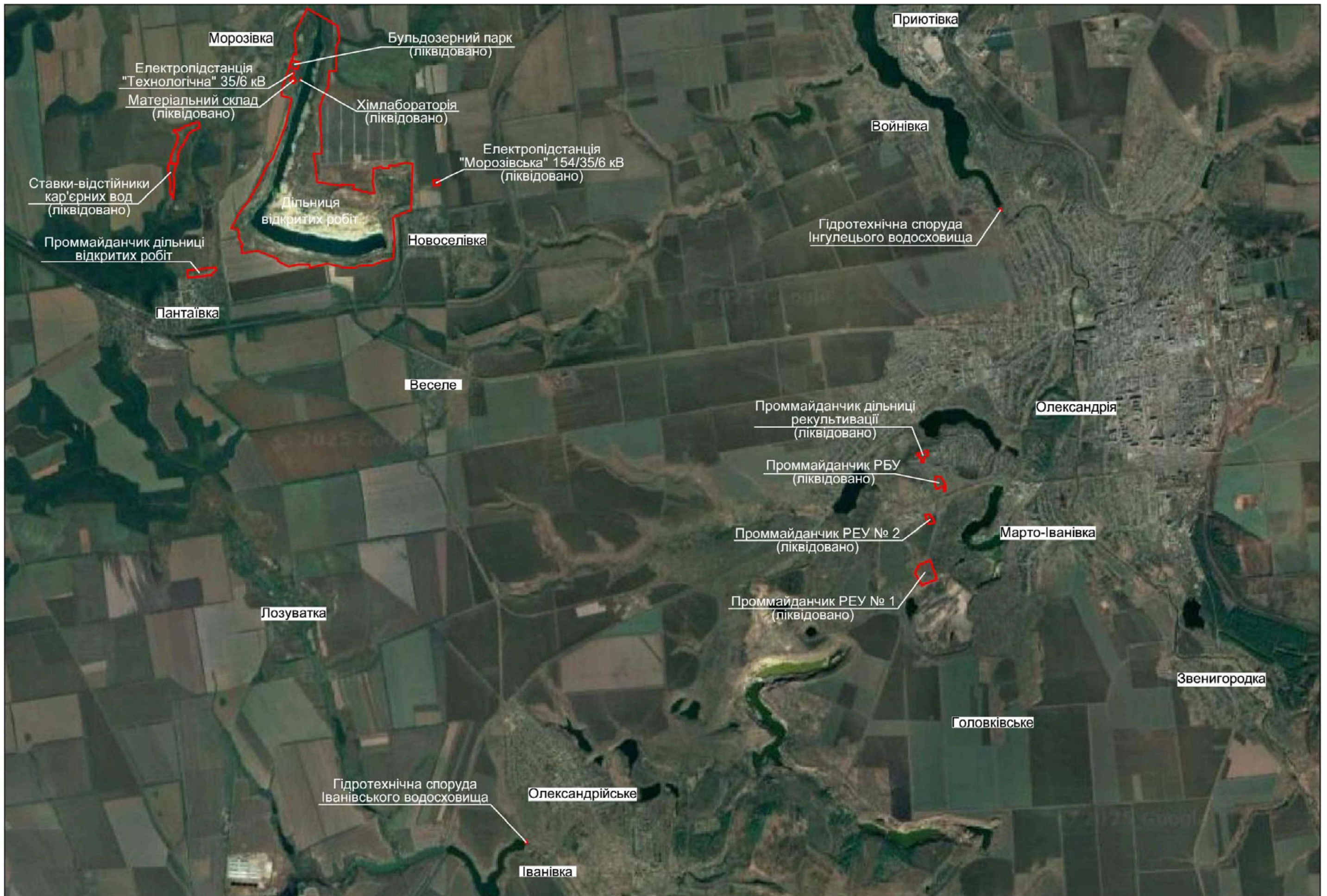

Рисунок 1.1.3 – Супутниковий знімок району розміщення об'єктів ДП «Бурвугілля»

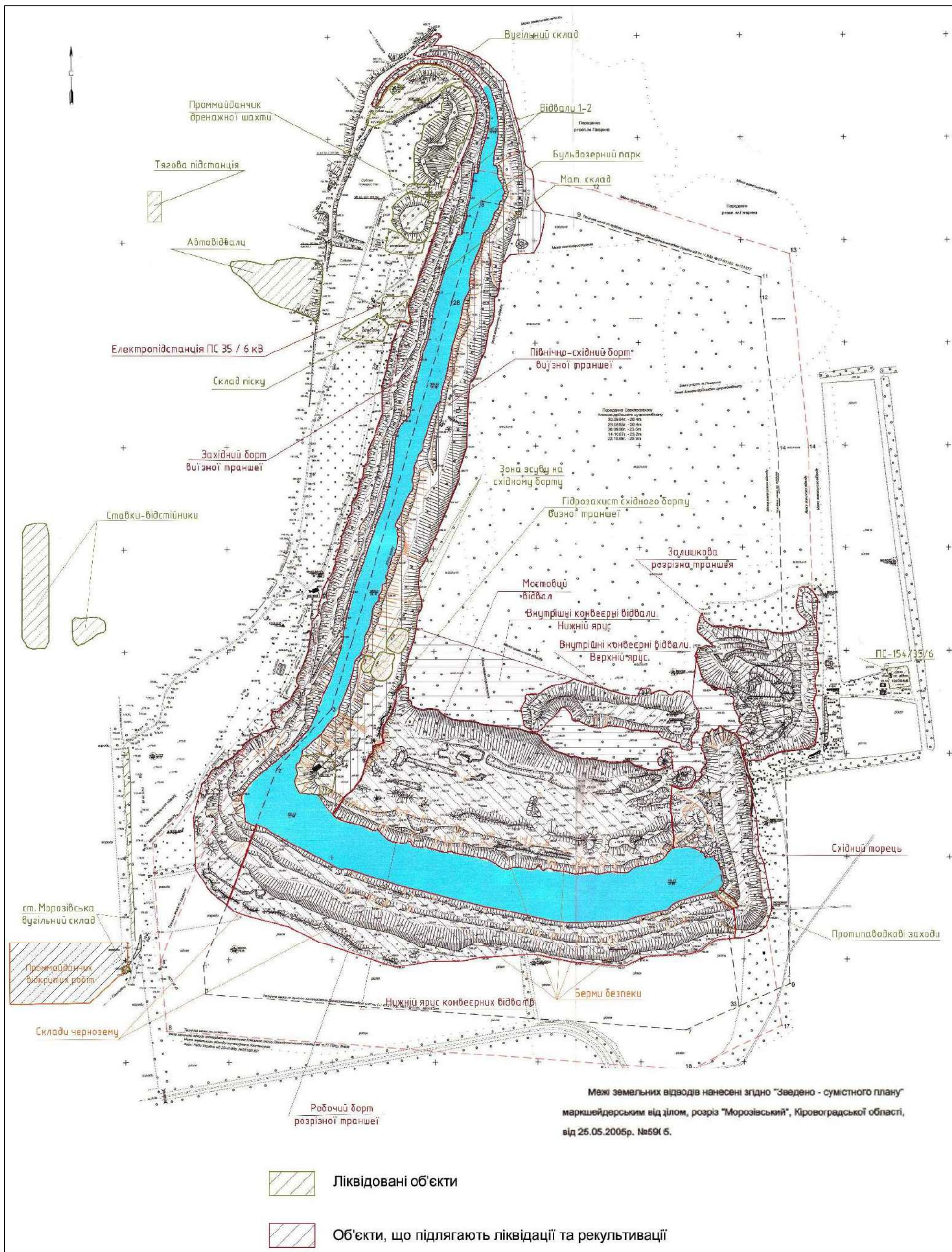

Рисунок 1.1.4 – Схема розміщення ділянки відкритих робіт (колишнього розрізу «Морозівський»)

Іванівське водосховище

Адміністративно-територіальне розташування Іванівського водосховища – в межах с. Іванівка, Олександрійського району Кіровоградської області.

Розташування греблі – с. Іванівка (0,5 км на північ).

Площа водозабору до створу гідровузла: до створу греблі – 490 км², до гирла водотоку – 657 км². Площа водного дзеркала водосховища 125,1768 га, об'єм при НПП – 2158,23 тис. м³, об'єм при максимальному підпірному рівні – 3573,73 тис. м³, об'єм при РМО – 44,7 тис. м³, корисний об'єм – 2113,53 тис. м³, максимальна глибина – 7,41 м, середня глибина – 1,72 м, довжина по руслу – 7,391 км, середня ширина – 169 м.

Найближчі населені пункти в напрямку від примикання дамби вниз за течією (нижній б'єф) – с. Іванівка, с. Олександрійське.

Відстань від житлової забудови до майданчика здійснення планованої діяльності:

- с. Іванівка – розташоване в південному напрямку, на відстані близько 260 м;
- с. Олександрійське – розташоване в північно-східному напрямку на відстані близько 715 м.

Виконання ремонтно-відновлювальних робіт планується у межах існуючої території гідротехнічної споруди Іванівського водосховища, розташованої в місці створу греблі в с. Іванівка (0,5 км на північ).

Комплекс існуючих заходів інженерного захисту прибережної території відповідає вимогам ДБН В 1.1-25:2009 «Інженерний захист територій та споруд від підтоплення та затоплення» і включає:

- повеневий водоскид шириною водоскидного фронту 21,50 м, пропускною здатністю 412 м³/с;
- двошаровий дренаж греблі типу зворотнього фільтра, з переходом в дренажну призму із щебню 0,20 м і крупнозернистого піску $b = 2$ мм з внутрішньої сторони.

Комплекс існуючих заходів інженерного захисту прибережної території водосховища призначений для регулювання горизонту верхнього б'єфа на відмітці 97,0 і нижнього б'єфу не вище позначки 93,50.

Територія гідровузла Іванівського водосховища повністю забудована і являє собою комплекс гідротехнічних споруд (ГТС), в склад яких входять:

- глуха земляна гребля з лівого берега річки;
- бетонна водоскидна споруда з правого берега річки.

Гребля водосховища не передбачена для проїзду будь якого транспорту. Покриття гребеню земляної греблі – одношарове мощення каменю, перекриття водоскиду - залізобетонний експлуатаційний місток з прорізами для шандорних затворів, підйомною естакадою та утримуючим огородженням.

Ситуаційний план району розміщення гідротехнічної споруди Іванівського водосховища наведений на рис. 1.1.5.

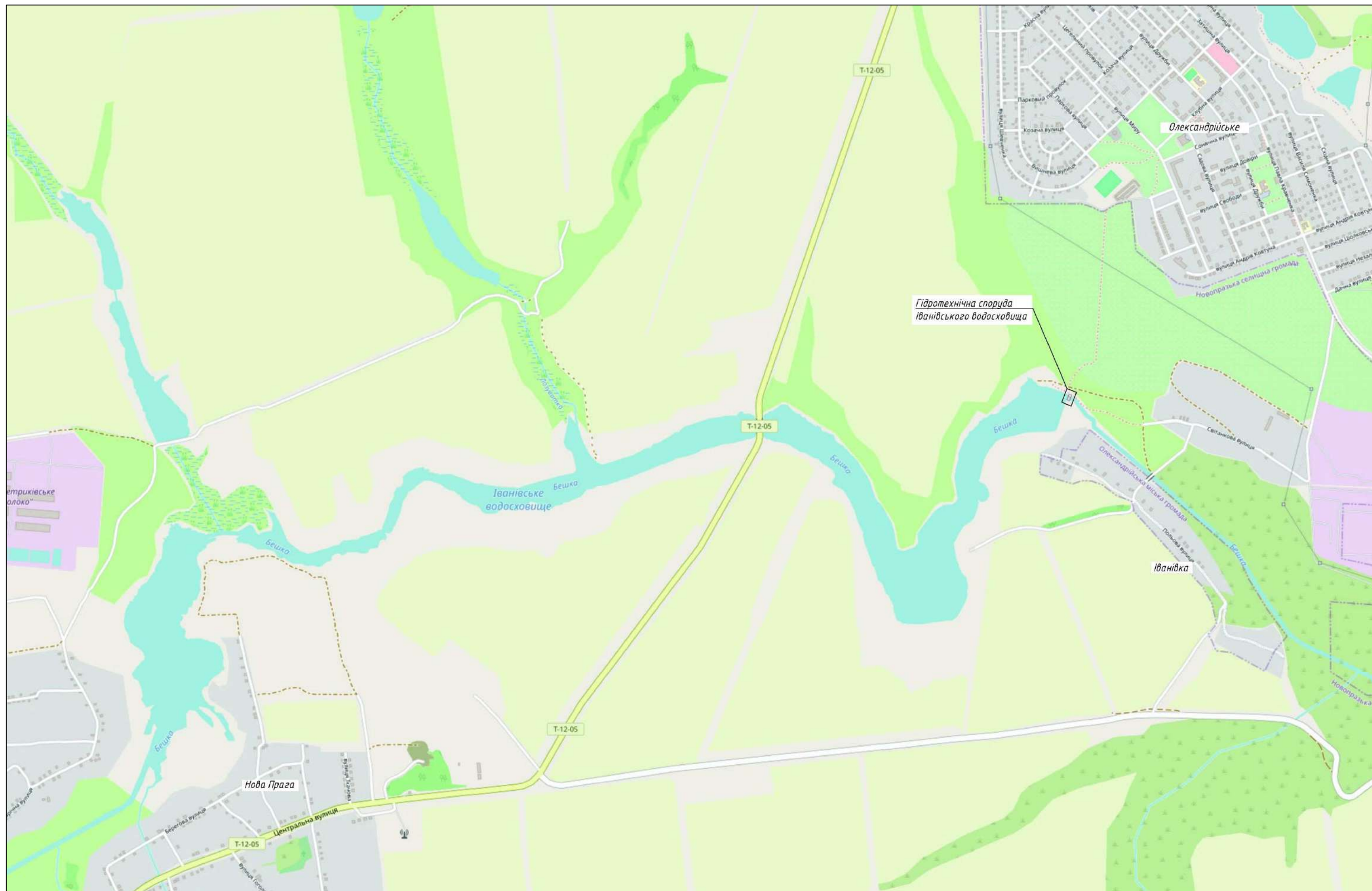

Рисунок 1.1.5 – Ситуаційний план району розміщення гідротехнічної споруди Іванівського водосховища

Інгулецьке (Олександрійське) водосховище

Інгулецьке (Олександрійське) водосховище розташоване на р. Інгулець, правій притоці р. Дніпро, поблизу с. Войнівка. Адміністративно-територіальне розташування Інгулецького водосховища – Приютівська селищна рада, Олександрійський район Кіровоградської області.

Площа водозабору до створу гідровузла: до створу греблі – 1229 км², до гирла водотоку – 14460 км². Площа водного дзеркала водосховища 357,3265 га, об'єм при НПР – 7236,22 тис. м³, об'єм при максимальному підпірному рівні – 11559,69 тис. м³, об'єм при РМО – 1466,28 тис. м³, корисний об'єм – 5769,94 тис. м³, максимальна глибина – 7,68 м, середня глибина – 2,03 м, довжина по руслу – 10,6 км, середня ширина – 337 м.

Найближчі населені пункти в напрямку від примикання дамби вверх за течією (верхній б'єф) – с. Войнівка, с. Приютівка. Село Войнівка розташоване в прибережній зоні правого берега водосховища. Село Приютівка - в прибережній зоні лівого берега водосховища.

Відстань від житлової забудови до майданчика здійснення планованої діяльності:

- с. Войнівка – розташоване в північно-західному напрямку, на відстані близько 210 м. Ділянки індивідуального садівництва розташовані в східному та північно-східному напрямках на відстані близько 170 м.

- м. Олександрія – розташоване в південно-східному напрямку на відстані близько 310 м.

- с. Олександрійське – розташоване в північно-східному напрямку на відстані близько 715 м.

Виконання ремонтно-відновлювальних робіт планується в межах існуючої території гідротехнічної споруди Інгулецького (Олександрійського) водосховища, розташованої в місці створу греблі в м. Олександрія (0,5 км на північ).

Максимальний перепад висот проїзної частини греблі з правого берега на лівий по вісі греблі складає близько 0,73 м. Абсолютні висотні позначки поверхні проїзної частини змінюються від 96,73 до 96,00 м БС.

Найвищим рівнем води нижнього б'єфу є позначка 90,00 м. Підвищення цієї позначки приведе до підтоплення будівель і споруд м. Олександрія, що знаходяться на берегах русла річки вниз за течією Інгульця.

Територія гідровузла Інгулецького водосховища повністю забудована і являє собою комплекс гідротехнічних споруд (ГТС), в склад яких входять:

- глуха земляна гребля з лівого берега річки;
- бетонна водоскидна споруда з правого берега річки;
- відвідний канал;
- водозабір.

Для руху автомобільного транспорту та пішоходів використовується проїзна частина греблі шириною 6 м.

Комплекс існуючих заходів інженерного захисту прибережної території відповідає вимогам ДБН В 1.1-25:2009 «Інженерний захист територій та споруд від підтоплення та затоплення» і включає:

- відвідний канал трапецієдного перерізу із відкосами 1:4,5, шириною по дну 10 м, проходить в природних ґрунтах, на відрізку 15 м закріплений монолітним залізобетоном;

- повеневий водоскид шириною водоскидного фронту 20 м, пропускною здатністю 323 м³/с;

- пошаровий дренаж греблі типу зворотного фільтра, з переходом в дренажну кам'яну призму.

Комплекс водоскидної споруди (повеневий водоскид) на теперішній час працює з порушеннями експлуатаційних параметрів, що недопустимо як в меженний період, так і в період пропуску високих паводкових чи транзитних вод.

У першому випадку можливе пониження рівня води до рівня РМО (мертвого об'єму) і привести до значних збоїв забезпечення водою населення, що проживає в зоні водозабору та інших водокористувачів.

У другому випадку нерегульованість скиду приведе до підтоплення прибережних захисних смуг, підтоплення розташованих нижче по руслу річки об'єктів м. Олександрія, сіл Мартоіванівка, Новопилипівка, Звенигородка, Піщаний Брід, Новий Стародуб.

Ситуаційний план району розміщення гідротехнічної споруди Інгулецького (Олександрійського) водосховища наведений на рис. 1.1.6.

За інформацією Департаменту екології та природних ресурсів Кіровоградської обласної державної адміністрації (лист № 26-01-23/1175/0.26 від 21.05.2025 р., додаток 9) в межах ділянок проведення планованої діяльності, а саме: діляниці відкритих робіт (розріз «Морозівський»), гідротехнічних споруд Іванівського та Інгулецького водосховищ відсутні території та об'єкти природно-заповідного фонду області та території, зарезервовані для заповідання.

Земельні ділянки, на яких розташовані гідротехнічні споруди Іванівського та Інгулецького водосховищ, відносяться до структурних елементів екологічної мережі, а саме до сполучних територій (екокоридорів), які поєднують між собою ключові території регіональної схеми екологічної мережі Кіровоградської області, затвердженої рішенням Кіровоградської обласної ради від 23 червня 2017 року № 329 (далі – Екологічна мережа). Земельна ділянка, на якій розташована гідротехнічна споруда Іванівського водосховища, включена до екологічного коридору (долина р. Бешка), який сполучає Новопраський та Ізмайлівський регіональні центри біологічного різноманіття Екологічної мережі. Земельна ділянка, на якій розташована гідротехнічна споруда Інгулецького водосховища, включена до екологічного коридору (русло р. Інгулець), який сполучає Диківський та Новопилипівський регіональні центри біологічного різноманіття Екологічної мережі.

Найближчі до об'єктів планованої діяльності території Смарагдової мережі:

- об'єкт Смарагдової мережі: Oleksandriyska part of Inhulets (SiteCode: UA0000318) площею 10377,4 га – розташований на відстані 0,85 км в північному напрямку, 1,03 км в південно-східному напрямку від діляниці відкритих робіт (колишній розріз «Морозівський») та 8,09 км від гідротехнічної споруди Іванівського водосховища.

- об'єкт Смарагдової мережі: Kryvorizka part of Inhulets river (SiteCode: UA0000319) площею 22472,86 га – розташований на відстані 11,4 км від гідротехнічної споруди Іванівського водосховища.

Гідротехнічна споруда Інгулецького водосховища розташована на межі двох вищезазначених об'єктів Смарагдової мережі – Oleksandriyska part of Inhulets (SiteCode: UA0000318) та Kryvorizka part of Inhulets river (SiteCode: UA0000319).

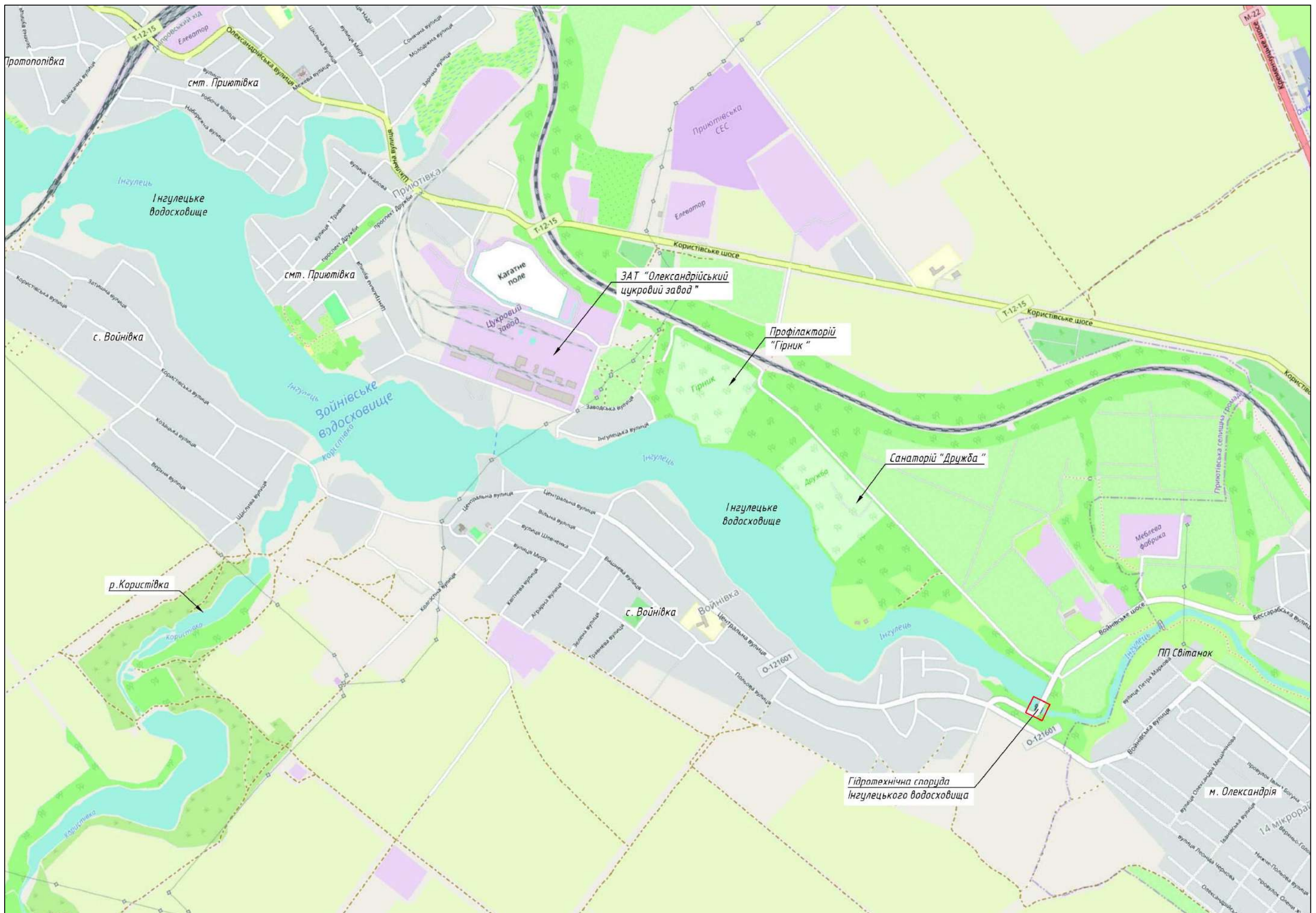

Рисунок 1.1.6 – Ситуаційний план району розміщення гідротехнічної споруди Інгулецького (Олександрійського) водосховища

За інформацією Департаменту культури та туризму Кіровоградської обласної військової адміністрації (лист № 29-01-19/781/0.291 від 06.06.2025 р., додаток 11) найближчими об'єктами культурної спадщини є: курган № 21, розташований за 1,2 км на захід від південної околиці с. Новоселівка; кургани №№ 1, 2, 3, розташовані за 0,75-0,9 км на північ від північної околиці с. Новоселівка; кургани №№ 1, 2, розташовані на схід від с-ща Пантаївка. За наданими географічними координатами та картографічними матеріалами встановлено, що відстані від ділянки відкритих робіт (колишнього розрізу «Морозівський») до найближчих об'єктів культурної спадщини становлять: курган № 21 – 43 м; кургани №№ 1, 2, 3 – 363 м; кургани №№ 1, 2 – 177 м.

З метою дотримання вимог Закону України «Про охорону культурної спадщини» щодо меж територій пам'яток археології передбачається обмеження проведення робіт з ліквідації колишнього розрізу «Морозівський» у межах територій найближчих об'єктів археологічної спадщини, зокрема кургану № 21, розташованого на захід від південної околиці с. Новоселівка, та групи курганів №№ 1, 2, розташованих на схід від с-ща Пантаївка.

1.2. Цілі планованої діяльності

Постановою Кабінету Міністрів України від 27.05.2009 року № 535 Державне підприємство (ДП) «Бурвугілля» було внесене до Переліку вугледобувних та вуглепереробних підприємств, які передаються для закриття (додаток 10 до Програми «Українське вугілля», яка була затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2001 року № 1205).

Проект ліквідації ДП «Бурвугілля» був розроблений ДП «Інститут «УкрНДІпроект». Назва проекту: «Проект ликвидации ГП «Буруголь». Враховуючи експертний звіт (позитивний) Філії ДП «Укрдержбудекспертиза» - «Укрвугледержбудекспертиза» від 20.06.2012 р. № 29-00037-12, проект був затверджений наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 19.09.2012 р. № 723.

До складу даного проекту входили проектні рішення з ремонтно-відновлювальних робіт гідротехнічних споруд Інгuleцького (Олександрійського) та Іванівського водосховищ. Робочий проект «Ремонтно-відновлювальні роботи гідротехнічних споруд Інгuleцького (Олександрійського) водосховища. (Проект ліквідації ДП «Бурвугілля»). Робочий проект» був розроблений ТОВ «Проектно-промисловий інститут» та отримав позитивний експертний звіт ДП «ДПІ «Кривбаспроект» від 26.11.2015 р. № 11-003-15-П. Робочий проект «Ремонтно-відновлювальні роботи гідротехнічних споруд Іванівського водосховища. (Проект ліквідації ДП «Бурвугілля»). Робочий проект» був розроблений ТОВ «Проектно-промисловий інститут» та отримав позитивний експертний звіт ДП «ДПІ «Кривбаспроект» від 26.11.2015р. № 11-002-15-П.

Робочі проекти не були реалізовані в повному обсязі, і на даний час виникла необхідність в коригуванні проектних рішень.

Рекультивуацію ділянки відкритих робіт (колишній розріз «Морозівський») передбачалося виконувати за допомогою крокуючих екскаваторів. На даний час виконати зазначені роботи згідно із проектом неможливо. Крокуючі екскаватори розрізу «Морозівський» не працювали більше десяти років, були розукомплектовані і знаходились у неробочому стані. Відсутні також лінії електромереж, працююча електропідстанція та інше обладнання, які, згідно із проектом, необхідні для виконання робіт із рекультивації. Крім того, виконання таких робіт на деяких ділянках пов'язане зі значною небезпекою для виконавців.

Ситуацію, що склалася, було розглянуто на техніко-економічній раді ДП «ОК «Укрвуглереструктуризація» за участю представників ДП «Інститут «УкрНДІпроект» та на засіданні Секції «Вугільна промисловість» Науково-технічної Ради Міністерства енергетики України 19 квітня 2021 року. За результатами розгляду було запропоновано використання мобільної землерийної техніки замість крокуючих екскаваторів.

Враховуючи значний час ведення робіт з ліквідації та рекультивації об'єктів ДП «Бурвугілля» (більше 10 років) змінився фактичний стан цих об'єктів та їх обладнання (особливо ділянки відкритих робіт – колишнього розрізу «Морозівський»), що також потребує коригування технічних рішень.

Завдання на коригування «Проекту ліквідації ДП «Бурвугілля» було розглянуто та затверджено Міністерством енергетики України 20.11.2023 р.

Вже після затвердження завдання на коригування «Проекту ліквідації ДП «Бурвугілля», в квітні 2024 р. Департаментом Державної виконавчої служби Міністерства юстиції України через торги крокуючі екскаватори ділянки відкритих робіт ДП «Бурвугілля» (колишнього розрізу «Морозівський») були продані.

Через невизначеність подальшого підпорядкування Інгулецького (Олександрійського) та Іванівського водосховищ, які входять до складу об'єктів ДП «Бурвугілля», було неможливо отримати вичерпні технічні вимоги для ремонтно-відновлювальних робіт гідротехнічних споруд цих водосховищ і виконати ці роботи.

За результатами розгляду ситуації, що склалася, на техніко-економічній раді ДП «ОК «Укрвуглереструктуризація» за участю представників ДП «Інститут «УкрНДІпроект», було запропоновано скоригувати проєкт ліквідації ДП «Бурвугілля». Завдання на коригування «Проєкту ліквідації ДП «Бурвугілля» було розглянуто та затверджено Міністерством енергетики України 20.11.2023 р. (додаток 3).

В ході коригування «Проєкту ліквідації ДП «Бурвугілля» Державне агентство водних ресурсів України не заперечувало проти передачі Управлінню каналів річки Інгулець (після виконання необхідних робіт) гідротехнічних споруд Інгулецького (Олександрійського) водосховища (лист від 22.03.2024 р. № 1594/7/8/11-24, додаток 17) та Іванівського водосховища (лист від 30.08.2024 р. № 5004/7/8/11-24, додаток 17).

Планована діяльність передбачає коригування попередніх проєктних рішень (проєкт ліквідації ДП «Бурвугілля», розроблений ДП «Інститут «УкрНДІпроект» в 2012 році, затверджений наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 19.09.2012 р. № 723) з наступних причин:

- вийшло з експлуатації гірничо-транспортне обладнання, наявне на підприємстві на той час, яке було передбачено для виконання гірничо-технічної рекультивації;
- частково змінився рельєф поверхні в результаті зсувних процесів та хвильової переробки схилів уступів;
- частково змінилися межі можливого виконання гірничо-технічної рекультивації в процесі передачі частини земель новим землекористувачам (південна частина Морозівського розрізу, північна частина внутрішніх відвалів);
- часткова зміна вимог технічних умов рекультивації (не вимагається рекультивація верхнього ярусу конвеєрного відвалу);
- зміна цільового призначення рекультивації окремих ділянок – території що передбачались під залуження, тепер використовуються під заліснення.

Проєктні рішення з ліквідації дільниці відкритих робіт (колишній розріз «Морозівський») та інших об'єктів ДП «Бурвугілля» передбачають комплекс робіт, що включає виположення схилів бортів, торців та відвалів до безпечних параметрів, розвантаження уступів, формування захисних валів і нагірних каналів.

В рамках планованої діяльності передбачаються наступні напрямки рекультивації:

- водогосподарське (існуюча водойма);
- лісогосподарське (лісонасадження);
- сільськогосподарське (орні землі).

Водойма створена в залишкових розрізній і виїзній траншеях дільниці відкритих робіт. На даний час водойма вже існує з відміткою дзеркала води 105,45 м (станом на 05.2024 р.).

Під висадку лісних насаджень будуть готуватися схили та горизонтальні ділянки робочого борту і західного торця розрізної траншеї, західного борту виїзної траншеї, території мостових відвалів неробочого борту та залишкової розрізної траншеї в районі с. Новоселівка, місця складування будівельного сміття в районі вугільного складу.

Формування ділянки сільськогосподарського призначення передбачено на поверхні робочого борту та західного торця розрізної траншеї.

Проєктні рішення з фізичної ліквідації об'єктів включають демонтаж будівель промайданчика дільниці відкритих робіт з подальшим плануванням території,

демонтаж існуючих ліній електропостачання 6 кВ та 35 кВ, демонтаж електростанції «Технологічна» 35/6 кВ з подальшим благоустроєм території.

Крім того, в рамках планованої діяльності передбачається проведення ремонтно-відновлювальних робіт гідротехнічних споруд Іванівського і Інгулецького (Олександрійського) водосховищ.

Відповідно до законодавства рішенням про провадження даної планованої діяльності буде отримання Висновку з оцінки впливу на довкілля, що видається Міністерством економіки, довкілля та сільського господарства України.

1.3. Опис характеристик діяльності протягом виконання підготовчих і будівельних робіт та провадження планованої діяльності

Існуюче положення

Дільниця відкритих робіт (колишній розріз «Морозівський») розташована на території Олександрійського району Кіровоградської області, між населеними пунктами с. Морозівка, с. Новоселівка та сел. Пантаївка.

Межами **дільниці відкритих робіт** є межі, встановлені проектом будівництва розрізу у 1962 році (акт про надання гірничого відводу № 106 від 16.05.1964 р., виданий Держгіртехнаглядом України) з урахуванням погоджених змін східної та західної меж (протоколи Держгіртехнагляду № 4-10/2519 від 28.12.1982 р. та № 17-5/118/5, 1993 р.).

Ділянка відкритих робіт (колишній розріз «Морозівський») була введена в експлуатацію в 1970 році з проектною потужністю 2750 тис. т бурого вугілля на рік. Тривалий період ділянка працювала стабільно, видобуваючи більше 2,0 млн. т вугілля на рік, хоча проектна потужність з ряду причин освоєна не була. З 1995 року видобуток почав знижуватися і в 1999 р. склав 370 тис. т. Надалі зниження продовжувалося (табл. 1.3.1).

Таблиця 1.3.1. Обсяги видобутку та відпрацювання розкриву.

Показники \ Роки	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Добування вугілля, тис. т	250,7	227,4	369,8	316,2	332,2	403,9	226	208,8	96,6	33
Розкрив, тис. м ³	1807	3564	2538	2687	3801	3044	2923	1650	1365	80
Коефіцієнт розкриву, м ³ /т	7,2	15,7	6,9	8,5	11,5	7,5	12,9	7,9	14,1	2,4

Геологічні умови ділянки

Східна ділянка Морозівського родовища, центральна частина якого відпрацьовувалася колишнім Морозівським розрізом, розташована в Олександрійському буровугільному районі та приурочена до депресії у кристалічному фундаменті.

Буре вугілля приурочене до буцацьких відкладів палеогену, що залягають на корі вивітрювання кристалічних порід, представлених первинними каолінами. В основі світи залягають різнозернисті, середньозернисті та дрібнозернисті кварцові піски.

Буцацька світа складена слабо вуглистими пісками, лінзами та прошарками вуглистих глин, вторинних каолінів та пісковиків. У ній залягають два робочі вугільні пласти – пласт I (нижній) та пласт II (верхній).

Над буцацькою світою залягають дрібно- та різнозернисті кварцові піски київської світи, яка не має повсюдного поширення. Її потужність змінюється від 0 до 20 м.

Відклади харківської світи залягають над київською світою, а там, де вона відсутня, – над буцацькою. Вони є найбільш витриманими, переважаючи потужність їх становить 15...20 м, представлені дрібно- та різнозернистими кварцовими глинистими пісками.

Харківська світа перекрита потужною товщею світло-сірих, сірих, жовтувато-сірих та зеленувато-сірих тонко- та дрібнозернистих пісків та сірих піщанистих глин неогену. Переважаючи потужність цієї товщі становить 20-25 м.

Над відкладами неогену повсюдно залягають четвертинні відклади. У нижній

частині вони представлені бурими та червоно-бурими щільними, в'язкими суглинками, а у верхній частині – лесовидними палево-жовтими та жовтуватобурими суглинками. Потужність цих відкладів досягає 30 м при переважаючій близько 20 м.

Загальна потужність порід розкривної товщі (зовнішній розкрив) на решті поля ділянки коливається від 72,3 м (св. 1404) до 91,4 м (св. 835) при середній 82,9 м.

На родовищі промислове значення мають два вугільні пласти. Пласт I (нижній) поширений повсюдно, виклинюючись до південної межі. Він має, в основному, просту будову. Іноді всередині нього зустрічаються прошарки вуглистих глин або пісків потужністю від 0,1 до 1,0 м.

Залягання пласта практично горизонтальне. Покрівлею пласта слугує вуглиста глина, рідше – вуглисті піски. У підшві залягають дрібнозернисті піски.

Кондиційна потужність пласта змінюється від 2,0 до 6,0 м при середній 4,2 м.

Пласт II (верхній) є основним робочим пластом. Він поширений повсюдно і має, в основному, просту будову. Лише в окремих випадках він складається з двох пачок з породним прошарком потужністю від 0,2 до 1,0 м.

Залягає пласт горизонтально.

Покрівля пласта представлена, як правило, глинами, а до південної межі – глинами та київськими пісками. У підшві залягають вуглисті глини, глини, рідше дрібнозернисті піски.

Покрівля та підшва пласта мають хвилястий характер. Глибина залягання пласта коливається від 72,3 м до 91,4 м.

Потужність кондиційного вугілля змінюється від 2,0 м до 7,4 м при середньому значенні 6,02 м.

Пласты I та II розділені міжпластям, представленим вуглистими глинами з лінзами дрібнозернистих пісків. Потужність його змінюється від 1,3 м до 5,3 м при середній 2,7 м.

Характеристика вугільних пластів наведена в таблиці 1.3.2.

Таблиця 1.3.2. Характеристика вугільних пластів

Найменування пласта	Потужність, м (від-до, середня)	Удавана густина, т/м³	Кут падіння пласта, т/м³	Будова пласта	Поширення пласта	Покрівля пласта	Підшва пласта
I (нижній)	2,0-6,0, середня 4,2	1,15	0°-3°	Проста	Повсюдне	Вуглиста глина	Дрібнозернисті піски
II (верхній)	2,0-7,4, середня 6,02	1,15	0°-3°	Проста	Повсюдне	Глини та піски	Вуглисті глини

Основні підприємства з видобутку та переробки бурого вугілля входили до складу ДХК «Олександріввугілля». У 2004 році вони були передані в оренду на п'ять років двом товариствам: ЗАТ «Енерговугілля» та ІВОК «Експлерент». Передача в оренду не вплинула позитивно на роботу підприємств буровугільного комплексу, який фактично не функціонував.

З вересня 2005 року припинив роботу розкривний транспортний комплекс передового уступу через непрацездатність роторного екскаватора ЕРШР-1600. Крім того, ходова екскаватора була підвалена зсувом передового уступу і потребує розчищення. З березня 2006 року припинив працювати транспортно-відвальний комплекс основного уступу з двох причин:

- відсутність фронту робіт у зв'язку із зупинкою верхнього передового уступу;
- незадовільний стан обладнання.

В 2007 році Міністерство вугільної промисловості України наказом № 15 від 02.02.2007 року передало на баланс виробничого об'єднання з видобутку бурого вугілля

та його переробки «Буруглекомплекс» державне майно, повернуте з оренди, ТОВ «Експлерент»: розріз «Морозівський», РЕУ та РСУ.

У 2007 році на базі «Управління з рекультивації земель» ЗАТ «Вуглеторфреструктуризація» наказом Міністерства вугільної промисловості України № 74 від 15 березня 2007 року було створено ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО «БУРВУГІЛЛЯ», до складу якого увійшли підрозділи, повернуті з оренди, та низка структурних підрозділів колишнього ДХК «Олександріявугілля». Однак усі ці адміністративні заходи не дали позитивного результату.

З колишніх великих розрізів в Олександрійському районі залишилися розрізи «Морозівський» і «Костянтинівський», а також низка переробних і допоміжних підприємств, які не працюють протягом тривалого часу.

Гірничо-транспортне, технологічне та допоміжне обладнання перебувало в неробочому та аварійному стані, залізничний транспорт та залізничні колії були зруйновані та зняті, електрообладнання непрацездатне. Нижня частина розрізної та гирло виїзної траншеї затоплені. Також затоплені залізничні колії на видобувному уступі. Під водою знаходились видобувні екскаватори. Повністю зруйнована система осушення ділянки.

У 2009 році ДП «Інститут «УКРНДІПРОЕКТ» розробив «Техніко-економічне обґрунтування недоцільності роботи ДП «Бурвугілля». Зазначено, що технологічний процес видобутку бурого вугілля та виробництва брикетів, який функціонував в Олександрійському буровугільному басейні, практично знищений. Переробні підприємства (брикетні фабрики та теплоелектростанції) та транспортні комунікації виведені з ладу. Приведення їх у працездатний стан навіть за застарілими проектами потребуватиме дуже великих коштів та часу. Але навіть у випадку приведення вищезазначених об'єктів у робочий стан виробництво брикетів буде збитковим через відсутність попиту.

Постановою Кабінету Міністрів України від 27.05.2009 року № 535 Державне підприємство (ДП) «Бурвугілля» було внесене до Переліку вугледобувних та вуглепереробних підприємств, які передаються для закриття (додаток 10 до Програми «Українське вугілля», яка була затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2001 року № 1205).

Результати підрахунку балансових запасів бурого вугілля були розглянуті та погоджені науково-технічною радою ДП «Центрукргеологія» (протокол № 3 від 07.07.2011 р.). Було також рекомендовано решту балансових запасів зняти з обліку ДП «Бурвугілля» та перевести в групу VII обліку Державного балансу запасів корисних копалин України – «Закриті шахти (розрізи)».

Проект ліквідації ДП «Бурвугілля» був розроблений ДП «Інститут «УкрНДІпроект». Назва проекту: «Проект ліквідації ГП «Буруголь». Враховуючи експертний звіт (позитивний) Філії ДП «Укрдержбудекспертиза» - «Укрвугледержбудекспертиза» від 20.06.2012 р. № 29-00037-12, проект був затверджений наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 19.09.2012 р. № 723.

До складу даного проекту входили проектні рішення з ремонтно-відновлювальних робіт гідротехнічних споруд Інгuleцького (Олександрійського) та Іванівського водосховищ. Робочий проект «Ремонтно-відновлювальні роботи гідротехнічних споруд Інгuleцького (Олександрійського) водосховища. (Проект ліквідації ДП «Бурвугілля»). Робочий проект» був розроблений ТОВ «Проектно-промисловий інститут» та отримав позитивний експертний звіт ДП «ДПІ «Кривбаспроект» від 26.11.2015 р. № 11-003-15-П. Робочий проект «Ремонтно-відновлювальні роботи гідротехнічних споруд Іванівського водосховища. (Проект ліквідації ДП «Бурвугілля»). Робочий проект» був

розроблений ТОВ «Проектно-промисловий інститут» та отримав позитивний експертний звіт ДП «ДПІ «Кривбаспроект» від 26.11.2015р. № 11-002-15-П.

Робочі проекти не були реалізовані в повному обсязі, і на даний час виникла необхідність в коригуванні проектних рішень.

На даний час, проектні рішення «Проекту ліквідації ДП «Бурвугілля» (2012 р.) вимагають внесення в проектну документацію змін з наступних причин:

- вийшло з експлуатації гірничо-транспортне обладнання, наявне на підприємстві на той час, яке було передбачено для виконання гірничо-технічної рекультивації;
- частково змінився рельєф поверхні в результаті зсувних процесів та хвильової переробки схилів уступів;
- частково змінилися межі можливого виконання гірничо-технічної рекультивації в процесі передачі частини земель новим землекористувачам (південна частина Морозівського розрізу, північна частина внутрішніх відвалів);
- часткова зміна вимог технічних умов рекультивації (не вимагається рекультивація верхнього ярусу конвеєрного відвалу);
- зміна цільового призначення рекультивації окремих ділянок – території що передбачались під залуження, тепер використовуються під заліснення.

До складу ДП «Бурвугілля» входили наступні об'єкти:

- Дільниця відкритих робіт (колишній розріз «Морозівський»);
- Проммайданчик дільниці відкритих робіт;
- Проммайданчики РЕУ № 1;
- Проммайданчик РЕУ № 2;
- Проммайданчик РБУ;
- Майданчик бульдозерного парку;
- Дільниця рекультивації;
- Вертикальний стовбур дренажної шахти;
- Матеріальний склад;
- Хімлабораторія;
- Туристичні бази;
- Електропідстанція «Морозівська» 154/35/6 кВ;
- Електропідстанція «Технологічна» 35/6 кВ;
- Лінії електропостачання;
- Водознижувальні свердловини;
- Ставки-відстійники кар'єрних вод;
- Об'єкти транспортного господарства;
- Районне енергетичне управління (РЕУ): гідротехнічні споруди (гребля і повеневий водоскид) Інгулецького (Олександрійського) водосховища; гідротехнічні споруди (гребля і повеневий водоскид) Іванівського водосховища.

На момент підготовки звіту з ОВД вже проведена частина робіт з ліквідації дільниці відкритих робіт та інших об'єктів ДП «Бурвугілля» згідно з «Проектом ліквідації ДП «Бурвугілля», розробленим ДП «УкрНІПРОЕКТ» у 2011 році.